

Locale Belangen

Orgaan van de Vereeniging voor Locale Belangen.

Commissie van Redactie:

W. J. A. C. BINS, C. F. ENGELBART, Mr. Chr. P. VAN WIJNGAARDEN.
Redactie-Secretaris J. GERRITSEN.

Stukken voor de Redactie te zenden

aan: W. J. A. C. BINS.

Pieter Sijthofflaan, Semarang.

Dit tijdschrift verschijnt den 1sten en 16den
van elke maand.

Voor advertenties in dit tijdschrift wende
men zich tot den Redactie-Secretaris:

J. GERRITSEN, Pieter Sijthofflaan, Semarang.

INHOUD

De hygiënische verzorging der hoofdplaatsen, door v. W. (vervolg en slot) — Decentraliana. — De Indische Raden. — Nederland. — Buitenland. — Personalia. — Officieele mededeelingen.

De hygiënische verzorging der hoofdplaatsen.

(Vervolg en slot van bladz. 388 van afl. 13).

V.

Alvorens onze beschouwing van de nota over de hygiënische verzorging der hoofdplaatsen te beëindigen, moet ten slotte worden opgemerkt, dat de in te stellen gezondheidsdienst wel theoretisch als exploratiedienst wordt verdedigd en aanbevolen, maar dat in werkelijkheid de burgerlijk geneeskundige dienst nog steeds van plan is, niet slechts een landsexploratiedienst in te stellen, maar een gemengden dienst in het leven te roepen, die naast de exploratie ook een deel der actie op sanitair gebied zal voeren.

Uitgegeven door de Vereeniging voor Locale Belangen. Druk van C. A. MISSET,

Semarang.

Wel verzekert de nota (62) dat de landsgezondheidsdienst zich tot de exploratiedienst te bepalen heeft, maar het is gemakkelijk aan te toonen, dat het niettemin de bedoeling is gebleven, den gezondheidsdienst ook met een deel der uitvoering te belasten.

„Is gebleven” schrijven wij. Want in de oorspronkelijke nota (1915) was met ronde woorden erkend, dat het doelmatig zou zijn, met de uitvoering van een deel der maatregelen tot bestrijding of voorkoming van volksziekten of te nemen in het belang der volksgezondheid den lokalen gezondheidsdienst te belasten. Men had daarbij o.a. het oog op epidemiebestrijding, desinfectie, zieken- en gewondentransport, organisatie van vliegen-, muskieten- en rattenbrigades, waarvan „inderdaad” — aldus de nota — „de leiding en contrôle aan niemand beter kunnen worden overgelaten, dan aan den medischen ambtenaar, die als chef van den gezondheidsdienst het best kan beoordeelen welke voorzieningen getroffen moeten worden in de door hem aan het licht gebrachte bedreigingen der volksgezondheid.”

En nu zijn in de nadere nota deze uitspraken wel verzwakt tot de bewering, dat „voor de uitvoering van dergelijke maatregelen welke op het grensgebied van medicus en technicus liggen, (voor zoverre hiervoor permanente leiding en voorlichting door een medicus noodig mochten blijken) door de gemeente zou kunnen worden gebruik gemaakt van het gouvernementpersoneel van den exploratiedienst; uit de zinsnede (20) dat de organisatie van den algemeenen dienst veroorlooft in tijden van epidemieën krachten uit andere minder bedreigde punten tijdelijk te requireeren volgt reeds dat de burgerlijk geneeskundige dienst er wel degelijk van uit gaat, dat de gemeenten genoodzaakt zullen zijn, evenals thans de hoofden van plaatselijk bestuur om de bestrijding der epidemieën al dan niet „gaarne” aan den landsgezondheidsdienst over te laten. Of zoo men ander bewijs wil hebben, dat het niet de bedoeling is, gelijk in de nota is vermeld, dat de gezondheidsdiensten zich tot onderzoek zullen bepalen: het is te putten uit het gouvernementbesluit van 24 November 1916 No. 4, waarbij de burgerlijk geneeskundige dienst voor Soerabaja zijne wenschen zag vervuld. Het reglement toch van den bij dit besluit ingestelden gezondheidsdienst omschrijft de taak van dezen dienst niet als het onderzoek naar den gezondheidstoestand te Soerabaja”, het verrichten van onderzoekingen op het gebied der openbare gezondheid of iets dergelijks, zooals men na de jongste nota het recht had te verwachten, maar

bepaalt, dat de gezondheidsdienst te Soerabaija volgens aanwijzingen van den Inspecteur van den burgerlijken geneeskundigen dienst van Oost-Java *werkzaam zal zijn in het belang van de openbare gezondheid ter plaatse*. Tot haar taak behoort o.m. het *bestrijden van besmettelijke ziekten*, zooover zulks niet aan andere organen of autoriteiten is opgedragen, met dien verstande, dat ook de uitvoering van deze laatste maatregelen aan den dienst kan worden opgedragen. En om de actie op sanitair gebied nog ruimer mogelijk te maken, wordt blijkens het slot tot den taak van den gezondheidsdienst gebracht het uitvoeren van speciale opdrachten, door den hoofdinspecteur, hoofd van den burgerlijken geneeskundigen dienst of door den inspecteur van den dienst van Oost-Java gegeven".

Dat met deze vage omschrijving is bedoeld, de mogelijkheid te openen tot het geven van opdrachten tot uitvoering van maatregelen in het belang der volksgezondheid, moge blijken uit de navolgende passus uit de oorspronkelijke nota, waarin van de opdrachten tot het nemen van maatregelen in het belang der volksgezondheid het navolgende wordt gezegd.

"Bedoelde opdrachten kunnen door ambtenaren van het binnenlandsch bestuur aan de chefs van de gezondheidsdiensten worden gegeven voor zooverre de werkzaamheden welke die opdrachten omvatten omschreven zijn in eene aan laatstgenoemde ambtenaren door hun directen chef, den inspecteur van den burgerlijken geneeskundigen dienst te verstrekken instructie. Overigens zal het binnenlandsch bestuur indien het andere werkzaamheden, dus niet in de instructie omschreven, aan den gezondheidsdienst wenscht te zien opgedragen, daartoe in overleg hebben te treden met den betrokken inspecteur die c. q. de opdracht geeft. Deze inspecteur zal n. l. hebben te beoordeelen in hoeverre deze werkzaamheden zijn overeen te brengen met de andere werkzaamheden den gezondheidsdienst opgedragen." In het besluit van 1916 vindt men dezen opzet geheel terug, met dit verschil, dat het gouvèrnementsbesluit de instructie vervangt, en ook de hoofdinspecteur casu quo, (wanneer het met de andere werkzaamheden is overeen te brengen!) ten verzoeken der plaatselijke autoriteiten opdrachten kan verstrekken. De omgewerkte nota (Augustus 1916) moge dus schijnbaar eene beperking van den gezondheidsdienst bedoelen tot de exploratie, -- de gezondheidsdienst, in November 1916 te Soerabaja ingevoerd toont aan, dat het oude standpunt, waarbij ook een deel der actie aan den gezondheidsdienst wordt overgelaten, slechts in schijn

is verlaten. De burgerlijk geneeskundige dienst wenscht practisch van een deel der actie geen afstand te doen.

Ook hier geeft dus de omgewerkte nota omtrent de zaak waarom het gaat, een onjuisten indruk. Om er de gezondheidsdiensten als gouvernementele diensten door te krijgen, worden zij tegen de bedoeling van den burgerlijk geneeskundigen dienst en de rationeele taakaanwijzing in, als de uitsluitende exploratiediensten aangediend. Met breed gebaar wordt aan de gemeenteraden de actie op sanitair gebied toegekend, maar het feit, dat de gemeenten zonder medische ambtenaren de bestrijding van besmettelijke ziekten, de desinfectie, en vele andere maatregelen meer niet zelfstandig kunnen ter hand nemen, zoodat de opdracht aan hen — wanneer zij geen deskundigen dienst hebben — eenvoudig eene comédie is, daar zij dit deel van hun taak toch weer aan den zoogenaamden exploratiedienst moeten endosseeren — wordt weggedoezeld.

Wij stellen tegenover deze tendentieuze voorstelling der nota de juiste taak, die door de gezondheidsdiensten in de groote gemeenten zal moeten worden verricht. Naast de exploratie, zal de gezondheidsdienst ook een belangrijk deel der actie op sanitair gebied moeten verrichten, zal deze onder meer moeten optreden bij de epidemiebestrijding. De gemeenteraden, die met het recht, de plicht zullen hebben om de actie op sanitair gebied te voeren; die voor eene goede uitvoering de verantwoordelijkheid zullen dragen, kunnen een belangrijk deel hunner werkzaamheid niet „uitbesteden” aan een dienst, op de samenstelling waarvan zij geen invloed hebben, die zij niet kunnen instrueeren, niet mogen controleeren, niet ter verantwoording kunnen roepen. Eene regeling van de hygiënische verzorging der hoofdplaatsen, waarbij de locale besturen a priori genoodzaakt worden, een deel der uitvoering, die hun in theorie wordt opgedragen, óf niet te vervullen, óf aldus „uittebesteden” kan nimmer eene bevredigende oplossing zijn.

Tegen deze overdracht van een deel der uitvoering aan den landsdienst bestaan bovendien nog andere bezwaren. In de eerste plaats moet worden opgemerkt dat de uitvoering, evenals de exploratie, de medewerking van verschillende gemeentelijke diensten niet kan ontberen; dat de verdeeling der uitvoering over niet samenhangende en aan verschillend gezag onderworpen diensten aan den goeden gang van zaken ten schade zou zijn. In de tweede plaats geldt tegen het opdragen van een deel der uitvoering aan een landsdienst het bezwaar, dat de

plaatselijke gezondheidstoestand zal worden geschaad door het langzame tempo, dat valt te constateeren ten aanzien van het lot van voorstellen tot verbetering van misstanden en den langen tijd die verloopt voordat het eindelijk tot de uitvoering der voorgestelde maatregelen komt — een bezwaar tegen een uitvoerend regeeringsorgaan op plaatselijk gebied, dat aan het slot der nota als juist wordt erkend.

De groote voortvarendheid bij de uitvoering, waarin volgens de nota het voordeel der decentralisatie vooral aan het licht treedt, pleit voor eene regeling, waarbij die uitvoering in haar geheel niet alleen theoretisch, maar ook practisch aan de locale besturen wordt toevertrouwd; zij moet er toe leiden, dat eene regeling worde getroffen, waarbij ook de epidemiebestrijding, waarbij zoodanige voortvarende uitvoering zeker niet het minst noodig is, door een gemeentelijken dienst wordt verricht.

Is het dus op zichzelf reeds zeer gewenscht, dat eene zuivere exploratiedienst in de groote steden gemeentelijken dienst zij; die wenschelijkheid wordt urgentie waar het een gezondheidsdienst geldt, waaraan behalve de exploratie, ook een deel der actie zal moeten worden toevertrouwd.

Moge dit ook te Buitenzorg worden ingezien.

v. W.

Decentraliana.

Wegenbelasting. De Directeur van Financiën heeft bij besluit van 16 December 1916, No. 54626a, met intrekking van diens beschikking van 21 Januari 1910, No. 1132, en met wijziging in zoover van diens beschikking van 27 Juli 1908, No. 12320, den Directeur van Binnenlandsch Bestuur aangewezen als de autoriteit, waarop beroep bestaat van de door locale raden genomen beslissingen op bezwaren ingebracht tegen den aanslag in door die raden geheven wordende wegenbelastingen.

Pestgevaarlijke gebouwen. De Gouverneur-Generaal „het wenschelijk achtende, de mogelijkheid te openen om aan de gemeenteraden over te dragen de uitvoering van de regelen, vastgesteld bij de ordonnantie

van 6 Juli 1914 (Staatsblad No. 486), zooals deze is aangevuld en gewijzigd bij de ordonnantie van heden (Staatsblad No. 654);"

Heeft bij ordonnantie opgenomen in Staatsblad No. 656 van 1916 goedgevonden en verstaan:

Artikel 1. Aan den gemeenteraad, die een daartoe strekkend verzoek heeft gedaan, kan door den Gouverneur-Generaal, volgens voorschriften en onder toezicht als door Hem na overleg met dien raad zal worden bepaald, worden overgedragen de uitvoering van de regelen, vastgesteld bij de ordonnantie van 6 Juli 1914 (Staatsblad No. 486), zooals deze is aangevuld en gewijzigd bij de ordonnantie van heden (Staatsblad No. 654) betreffende de verbetering en afbraak van pestgevaarlijke gebouwen en de met het oog op het pestgevaar te stellen eischen nopens de oprichting van nieuwe gebouwen, de uitbreiding of verandering van bestaande gebouwen en het bewonen en gebruiken van gebouwen en erven.

Artikel 2. (1) Wanneer de bij artikel 1 bedoelde overdracht heeft plaats gehad, zal ten aanzien van het door den Gouverneur-Generaal aan te wijzen ressort bij de toepassing van de mede bij dat artikel genoemde ordonnantie zijn te lezen voor „het Hoofd van Plaatselijk bestuur”: „de gemeenteraad”, voor „afdeeling”: „gemeente” en, in gewesten voor welke een gewestelijke raad is ingesteld, voor „het Hoofd van gewestelijk bestuur” „de Voorzitter van den gewestelijken raad”.

(2) Het vaststellen van de regelen volgens welke ter bestrijding van de kosten van woningverbetering de bij het eerste lid van artikel 10 van de vorenbedoelde ordonnantie voorschotten worden toegekend, geschiedt, voor zoover hierin niet bij de in artikel 1 bedoelde voorschriften is voorzien, in dat geval door den gemeenteraad.

(3) De gemeenteraad is bevoegd om met de uitoefening van de hem krachtens deze ordonnantie opgedragen bevoegdheden zijn voorzitter geheel of gedeeltelijk te belasten, zullende echter door dien raad behooren te worden vastgesteld de bij artikel 1 der ordonnantie van 6 Juli 1914 (Staatsblad No. 486), zooals deze wordt gelezen ingevolge de ordonnantie van heden (Staatsblad No. 654), bedoelde eischen, waaraan met het oog op het pestgevaar moet worden voldaan bij de oprichting van nieuwe gebouwen, de uitbreiding of verandering van bestaande gebouwen en het gebruiken van gebouwen en erven, zoomede de bij het vorig lid bedoelde regelen.

Artikel 3. Deze ordonnantie treedt in werking op den dag harer afkondiging.

(Zie verder bladz. 444 van deze aflevering en bladz. 118 e. v. van afl. 4 van dezen jaargang.)

Decentralisatie-verslag 1915-1916. Op bladz. 388 van afl. 13 van dezen jaargang deelden we mede, dat op verzoek van de zijde van het Decentralisatie-bureau de heer Mr. J. J. Schrieke, voornaamlijk aan de hand van de vroeger verschenen decentralisatie-verslagen een overzicht heeft geschreven van de vorderingen, die de zaak der decentralisatie de laatste jaren gemaakt heeft, welk overzicht bij wijze van inleiding in het verslag is afgedrukt. We laten het hieronder volgen:

„Daar ligt op tafel het Decentralisatie-verslag over het jaar 1915—1916, dat als het vijfde van de reeks het tweede lustrum der Indische decentralisatie afsluit.

Het eerste lustrum was het tijdperk van 1905—1910, de moeilijke jaren der invoering van gewestelijke en gemeentebesturen, toen alle arbeid aan de hervorming besteed een ploegen op rotsen, de jonge plant zelf niets dan een onkruid dreigde te worden. Wie leest er vijgen van distelen en hoe zal de eik groeien onder de tropische zon, de rogge in de hitte van den evenaar? Wanneer de landman, die destijds den akker behoedde, zijn gedachten liet gaan, dan klonk het:

„Op den weg der decentralisatie in Nederlandsch-Indie staan twee hinderpalen, die haren voortgang zeer zeker zullen belemmeren en wellicht — de tijd zal het leeren — zullen beletten.

De eerste is het groote gemis aan kundige mannen, die over voldoende tijd kunnen beschikken om zich onbezoldigd aan de publieke zaak te wijden. De tweede is de geringe belastingdraagkracht der ingezetenen . . . ” of: „ . . . maar Indische gemeenten zullen . . . nimmer Hollandsche worden”. of ook:

„ . . . hare taak, enkel — en allicht voortdurend enkel — bevordering der belangen van hen, die in het gemeenteverband zijn ”.

Wie uit dien tijd officieel nieuws over de decentralisatie zoekt, moet zich wenden tot het Koloniaal Verslag. Daar vindt hij met jaar en dag van geboorte, met de nummers der folio's uit de registers van dien officieelen burgerlijken stand, die Staatsblad heet, de lijst der bleeke schimmen destijds met angst aan het moordende leven toevertrouwd: de gemeenten voorop, dan de gewesten, eindelijk het cultuurgebied.

In 1911 vangt het tweede lustrum aan.

Toen begonnen „de nieuwe verhoudingen zich eenigszins te consolideeren”, en daarom scheen toen „het oogenblik gekomen om van hetgeen ten deze verricht en bereikt is, meer uitvoerig dan in het Koloniaal Verslag kan geschieden, rekenschap te geven.”

Aldus het voorwoord van het eerste decentralisatie-verslag, dat aan die overweging zijn ontstaan te danken heeft. Het wilde ook hen, „die niet dagelijks met de „decentralisatie” in aanraking komen”, de gelegenheid geven „zich een denkbeeld (te) vormen van haar opzet.” Verder waren daarin, „waar men daarvan eenig nut meende te mogen verwachten” — gelijk de eenigszins pessimistische mededeeling luidde — „ook de voorschriften die de details beheerschen, zooveel mogelijk overgenomen of althans aangehaald”.

Of het al aanstonds die belangstelling en waardeering vond, welke het inderdaad verdient, mag betwijfeld worden. De pers nam van het eerste nummer nauwelijks notitie. Vergissen wij ons niet, dan waren de *Locomotief* en de *Java Bode* de eenige bladen, die er een kleine bespreking aan wijdden. De eerste waardeerde in het nummer van 27 December 1912 de verschijning, hoopte zelfs op een jaarlijksche uitgave en vond dat inderdaad behoefte bestond aan het daarin gegeven overzicht van der raden verrichtingen. De *Java Bode* (28 December 1912) achtte de uitgave als goed gezien, het boek een zeer welkome leiddraad. Later kwam hierin verandering en werd het ook van deskundige zijde (*Locale belangen* IIe jaargang bladz. 265) geprezen als eene heldere en gemakkelijk te raadplegen samenvatting, die niet alleen door de leden der Locale Raden ten zeerste zal worden gewaardeerd, maar ongetwijfeld door een ieder, die iets met het decentralisatiewerk uitstaande heeft, op hoogen prijs zal worden gesteld.

Toch vestigen de debatten in raadsvergaderingen — zoo onlangs de besprekingen over de gemeentefinanciën in den Gemeenteraad van Batavia — den indruk, dat ook thans nog van den inhoud door belanghebbenden niet geheel voldoende wordt kennisgenomen.

Thans zijn vijf verslagen verschenen.

Het heeft zijn bekoring uit hun soberen historie-stijl het beeld te zien oprijzen der ontplooiing van plaatselijke kracht en plaatselijke energie.

Wie noemde deze verslagen droog? Het zijn ware romans, die zich voor het opmerksaam oog afspelen. Wat dunkt U van de geschiedenis van het brandspuitwezen der gemeente Magelang?

Verslag 1911/1912 (blz. 122): „In het materiaal van de brandweer kwam geen wijziging. Het bestaat thans nog uit 3 handbrandsputen, welke bediend worden door personeel hiervoor aangewezen door den Assistent-Resident van Magelang.

In het afgelopen jaar beliepen de uitgaven totaal f 129.—”.

Verslag 1912/1913 (blz. 132): „In het materiaal is geen verandering gekomen. Aanwezig zijn 3 handbrandsputen. De kosten der brandweer hebben over 1912 bedragen f 259.03”.

Verslag 1913/1914 (blz. 142): „Bij de gemeente zijn in beheer drie brandspuithuizen met de zich daarin bevindende brandsputen en verdere inventaris.

De toestand van het materiaal eischt dringend voorziening.

De kosten der brandweer hebben over 1913 f 122.— bedragen”.

En dan eindelijk — is het den voortvarenden raadsvoorzitter te danken, den ijverigen brandmeester of een gemeenteraadslid met meer dan gewone belangstelling? —

Verslag 1914/1915 (blz. 146): „In den loop van het verslagjaar werd het brandweerwezen van gemeentewege bij verordening geregeld.

In den minder gunstigen toestand der brandblusmiddelen werd verbetering gebracht en overgegaan tot de aanschaffing van een nieuwe handbrandsput met toebehooren, ijzeren brandladders en verdere inventarisartikelen benevens van een dertiental snelbrandblusschers, die op verschillende punten binnen de gemeente gemakkelijk bereikbaar zijn opgehangen. Voor een en ander werd een bedrag van f 2584.— door den Raad beschikbaar gesteld.

De toestand der brandblusmiddelen kan thans zeer bevredigend worden genoemd.”.

Ziet, hoe het gewest Madioen gelukkiger dan andere ressorten het vraagstuk der straatverlichting weet aan te pakken.

Verslag 1911/1912 (blz. 110):

„De staatverlichting en de verlichting van openbare terreinen bij het gewest in beheer vorderde in het verslagjaar het bedrag van f 9900.—.

Het oorspronkelijk daarvoor uitgetrokken bedrag van f 8300.— moest uit den post voor onvoorziene uitgaven met f 1600.— worden aangevuld in verband met de aanschaffing van nieuwe gasolinelantaarns ter geleidelijke vervanging van de petroleumlantaarns ter gewestelijke hoofdplaats. Ook op de afdelingshoofdplaatsen is men doende die vervanging geleidelijk te doen plaats vinden.

De kosten der straatverlichting worden in de eerste plaats bestreden uit de opbrengst der (25) opcenten op de hoofdsom der personeele belasting en op die der verponding, geheven krachtens 's Raads verordening van 29 Augustus 1910. De opbrengst dier opcenten bedroeg in 1911 f 7995.—.

De dringend noodzakelijke verbetering, welke de straatverlichting behoefde, maar uit de vroeger opgebrachte vrijwillige bijdragen niet kon worden bekostigd, is thans door de zorg van den Gewestelijken Raad tot stand gekomen”.

Hoe komen in de verslagen de goede eigenschappen van het ressort en zijn ambtenaren naar voren! Citeeren zou hier waarlijk te veel plaats nemen, maar men lette eens op de mooi gedetailleerde locale verslagen der gemeente Semarang. Hier ziet men de latere gemeente-verslagen over 1914 en 1915 in wording. Weldra volgt het gewest van dien naam, dan de gemeente . . . neen, we noemen geen namen meer.

Een voorbeeld op ander gebied levert het gewest Besoeki. Hoort het Verslag 1913/1914 blz. 168:

„De Raad stelde voorts f 600.— beschikbaar ter bezoldiging gedurende het verslagjaar van twee door den havenarts te Soerabaja, dr. Pijl, opgeleide Inlanders voor het opsporen en in kaart brengen van anophelesbroedplaatsen te Panaroekan en Banjoewangi. Dit werk gaat gepaard met het onschadelijk maken der plassen (z. g. kleine assainee-ring) en leverde voor zooveel de plaats Banjoewangi betreft, blijkens een van den Inspecteur van den Burgerlijken Dienst te Soerabaja ontvangen rapport, zeer gunstige resultaten op ten opzichte van den gezondheidstoestand ter genoemde plaats”.

Bandoeng had het eerst een eigen drinkwaterleiding aangelegd. Verslag 1911/1912 (blz. 182) „In April van het verslagjaar werd een leening groot 85 mille uitgegeven ten behoeve van den aanleg eener waterleiding uit een reeds bestaanden en een in Mei 1911 voltooiden artesischen put, beide in het N. O. der stad gelegen, door middel van welke leiding het geheele stadsgedeelte ten Oosten der Tjikapoendoeng van water voorzien zou worden. Op enkele kleinigheden na kwam de aanleg der geheele 17 K. M. lange waterleiding in het verslagjaar gereed.

Langs de kampongwegen en gedeeltelijk midden in kampongcomplexen werden 26 hydranten geplaatst voor gratis waterversprekking, terwijl

aan deze hydranten tevens gelegenheid bestaat tot aankoppeling der slang eener brandspruit. Verder werden in de hoofdleiding aangebracht 100 brandkranen, welke tevens gebruikt kunnen worden voor de straatbesproeiing.

Tot den aanleg van het bedoelde werk behoort ook nog een steenen laagreservoir.

Het aantal aansluitingen van woningen aan de leiding was zeer bevredigend. Was in de rentabiliteitsberekening slechts gerekend op 100 aansluitingen, op ultimo van het verslagjaar waren reeds 200 aanvragen tot aansluiting ingediend en 150 aansluitingen tot stand gebracht.

En ziet dat bedrijf groeien:

Verslag 1912/1913 (blz. 196): „Het aantal huisaansluitingen vermeerderde van 150 in 1911 tot 350 op ultimo 1912. Van de nieuwe aansluitingen waren er 160, die tegen betaling van f 10.128.— het eigendom werden van de aanvragers en 40 huurleidingen, waarvan de verkoopwaarde f 2.884.— bedraagt.

De ontvangsten waren:

39784 M ³ . water à f 0.25	f 9.946.—
meterhuur	„ 1.626.—
leidinghuur	„ 542.—
Totaal	f 12.184.—

De gewone exploitatiekosten hebben f 2787.— bedragen.

Voor het volgende jaar is besloten tot het aangaan van een nieuwe geldleening voor de uitbreiding van het net, waardoor ook de wijken bewesten de Tjikapoendoeng van leidingen zullen kunnen worden voorzien.

Verslag 1913/1914 (blz. 207): „Het aantal huisaansluitingen vermeerderde van 350 op ultimo 1912 tot 426 op ultimo 1913

De ontvangen waren:

67934 M ³ . water à f 0.25	f 16.984.—
meterhuur	„ 2.429.—
leidinghuur	„ 823.—
Totaal	f 20.236.—

De gewone exploitatiekosten hebben f 8.418.— bedragen.

Voor de uitbreiding van het net in Oost-Bandoeng en den verderen aanleg van de drinkwaterleiding in West-Bandoeng is door de gemeente een geldleening groot f 150.000.— gesloten.

Besloten is het volgende jaar met den aanleg hiervan een begin te maken".

Verslag 1914/1915 (blz. 223): „De sedert medio 1911 in exploitatie zijnde drinkwaterleiding voor Oost-Bandoeng werd ten behoeve van de bijgebouwde officiers- en S. S. woningen (Tjikoedapateuh) met eenige leidingen uitgebreid, waaraan werd besteed een bedrag van f 11.018.—

Het aantal aansluitingen bedroeg ultimo 1914, 543, waarvan 67 huurleiding.

Globaal zijn de inkomsten en uitgaven over het verslagjaar als volgt te ramen:

Ontvangsten: ¹⁾

93.885 M ³ water à f 0.25	f 23.463.75
6.622 „ „ „ „ 0.12 ^{1/2}	827.75
160 „ „ „ „ 0.05	8.—
meterhuur	2.933.30
leidinghuur	977.84
vergoeding voor aanleg enz.	7.195.48
Te zamen	f 35.406.12.

Uitgaven:

kosten van de geldleening ²⁾	f 4.250.—
aanleg enz. van huisaansluitingen, onderhoud en bedrijfs-	
kosten van het gemeentelijk net.	11.947.23 ⁵
saldo ²⁾	19.208.88 ⁵
Te zamen	f 35.406.12.

Medio November 1914 werd het ontwerpen van de drinkwaterleiding voor West-Bandoeng opgedragen aan den Directeur van Gemeentewerken".

(Wordt vervolgd).

¹⁾. Niet verrekend wordt de waterversprekking aan Gemeentediensten.

²⁾. In de kosten van de geldleening is alleen opgenomen de 5% rente van de aangegane leening van f 85.000.— aflossing van deze leening begint eerst in 1916.

Afschrijving is nog niet bepaald; van het saldo is dus nog af te trekken de afschrijving te ramen op f 3.090.—, en voorts de algemeene onkosten voor directie en magazijn te ramen op f 2.200.—, gevende een eindsaldo van ongeveer f 14.000.—.

De Indische Raden.

Bandoeng (Gemeente). *Nota Commissie grondbedrijf.* (Vervolg van bladz. 403 van afl. 13 van dezen jaargang).

De Commissie vervolgt:

„Ten slotte dient op den voorgrond gebracht, dat bij het stelsel erfpacht het huidige geslacht niet alleen geen garen spint, doch belast wordt met een enorme schuld. Al het geld, besteed voor den aankoop van grond, blijft in dien grond zitten en wordt in het meest gunstige geval daarvan alleen rente gekweekt. Uitbreiding van de stad zal nieuwe leeningen eischen, wil de gemeente getrouw blijven aan haar principe, steeds bouwgrond tegen een minimum-prijs beschikbaar te stellen. Waar is de grens? Zullen de leeningen steeds vlot geplaatst worden?

Doch zelfs al is dat het geval, dan nog komt het der commissie voor, gelet vooral op het tropische risico, dat een zoodanige schuldenlast niet op de schouders van het huidige geslacht mag worden geladen. Integendeel zij is van meening, dat het grondbedrijf dient te werken met een minimum-kapitaal, waaraan zoo min mogelijk lasten zijn verbonden.

Hierover later meer.

Buitendien is het financieele voordeel voor de Gemeente, voortvloeiende uit een herziening van den canon na verstrijking van den erfpachtstermijn (in den regel 75 jaar) voor het heden van absoluut geen belang. Al moet dan een gemeente een vooruitziende politiek voeren, een politiek, die $\frac{3}{4}$ eeuw vooruitziet, is bij den tegenwoordigen snellen groei van en snel veranderde toestanden in Indië, voorbestemd een faillure te zijn.

Een vijfjaarlijksche canonherziening door arbiters of deskundigen zou aan dit bezwaar tegemoet komen, zoo niet daartegen te verwachten was een tegenstand van eventueele gegadigden en groote vijfjaarlijksche onkosten.

Eindelijk is het mogelijk voor de gemeente, zoo zij dit noodig of wenschelijk oordeelt, zich al dadelijk te verzekeren in een evenredig aandeel in de meerwaarde van den grond en de *bebouwde eigendommen* door opcenten te heffen op de verponding.

Immers is de verponding een gouvernements belasting, dienende, om een zekere, gemakkelijk te bepalen, retributie te heffen van onroerende goederen, een retributie, waardoor ze zich, volgens het oordeel van

gezaghebbende staathuishoudkundigen, feitelijk in het bezit stelt van een bepaald overanderlijk aandeel in den grond, terwijl de grondslag dier retributie, de verpondingswaarde om de vijf jaar wordt herzien. Beslist dus de gemeenteraad in de toekomst tot het heffen van zoodanige opcenten, dan stelt ze zich zonder eenige administratieve rompslomp (immers de aanslag geschiedt door het Gouvernement) in het bezit van een — zij het ook klein — evenredig aandeel van alle binnen de gemeente Bandoeng gelegen onroerende goederen en dus ook vanzelf in de meerwaarde dier goederen. Een ander, niet te onderschatten voordeel daarvan is, dat *alle* onroerende goederen evenredig getroffen worden en niet uitsluitend de door de gemeente vervreemde gronden. Alle onroerende goederen van de gemeenschap zullen dan een gedeelte van hunne waarde afstaan ten bate van die gemeenschap, een zeer zuiver economisch standpunt.

Ad. 2e In opstal.

Op bladz. 8 t/m 10 der nota van den Voorzitter van den Gemeenteraad van Semarang over het erfpachtsvraagstuk, waaruit de commissie voor een voornaam gedeelte hare gegevens putte, staat het volgende vermeld:

„De notaris G. Vlug, groot-voorzitter van gemeentelijk grond-, „bedrijf en ontwerper van een zeer lezenswaard „Ontwerp-verordening „tot regeling van een grondbedrijf voor de Gemeente Rotterdam”, dus vermoedelijk tot oordeelen alleszins bevoegd, schrijft:

„De gemeente geeft (bij erfpacht) veel uit voor grondaankoop en „moet zich diensgevolge diep in schulden steken; terwijl niet, zooals „bij verkoop, de gemeente in het genot van hoofdsommen komt, die „voor amortisatie kunnen worden aangewend. De jaarlijksche pacht is „niet meer of anders dan rente”.

„Een algemeen gedrukte toestand is denkbaar, die het binnenkomen „der pachten bemoeilijkt, terwijl dan juist van een lichaam als de „gemeente, inschikkelijkheid tegenover hare debiteuren en stiptheid „tegenover hare crediteuren wordt verwacht”.

„Ook deze autoriteit stipuleert als bezwaar tegen erfpacht;

„dat — maar dit geldt niet voor eeuwigdurende erfpacht of opstal — niet of „gemakkelijk genoeg geld, onder hypothecair verband, te krijgen zal zijn.”

„Hij meent een middel aan de hand te kunnen doen, waarmede „wel niet alle moeilijkheden en bezwaren te niet gedaan worden, maar „waarmede daaraan toch grootendeels te gemoet gekomen wordt.”

Na er op gewezen te hebben, dat ook het recht van opstal gevestigd kan worden tegen een prijs in eens, en dat z. i. de tijd is aangebroken om het recht van opstal wat meer naar voren te brengen" schrijft hij:

„Wij hebben daarom de vrijheid van meening te zijn dat de uitgifte van bouwgronden, in opstal, voor eeuwig, tegen een prijs in eens, het middel is dat uitkomst geven moet."

„Bij opstal is het mogelijk te bedingen, dat het recht van den opstalhouder zal eindigen, wanneer de gemeenteraad verklaart, dat dit om redenen van algemeen belang noodig is.

„De hierbedoelde naasting, krachtens besluit van den raad valt niet te vergelijken met onteigening. Een wet met al den verderen daaraan verbonden (overigens zeer nuttigen) omslag, blijft hier achterwege. „De toepassing van het middel is weinig kostbaar en het ligt slechts aan de gemaakte bepalingen of de vaststelling van de schadeloosstelling al of niet moeilijk zal zijn."

„De moeilijkheid dat geene bindende bepalingen omtrent het bebouwen en gebruiken van den grond gemaakt zouden kunnen worden, is (bij opstal) onvoorwaardelijk van de baan. Bij de uitgifte kan men alle gewenschte conditiën maken, met bepaling dat bij overtreding het recht vervalt."

„Nu de uitgifte geschiedt tegen eenen prijs in eens, in plaats van tegen eene jaarlijksche betaling, vervalt het bezwaar van eene steeds voortgaande stijging der schuld, tengevolge van het wél uitgaan maar niet binnenkomen van hoofdsommen. Althans wanneer de prijs bij uitgifte overeenkomt met den prijs, die bij verkoop bedongen zou kunnen worden. „Nu is er geen enkele reden om te meenen, dat dit niet zoo zijn zou. „De opstalhouder krijgt feitelijk geen minder genot van het goed dan hij als kooper krijgen zou; in aanmerking nemende dat de verkoop zou geschieden onder de bepalingen van bebouwing en gebruik, als gewoonlijk gemaakt worden. Dat die bepalingen bij opstal wél, doch bij verkoop niet gehandhaafd kunnen worden, zal men moeilijk als argument voor een lageren prijs bij opstal kunnen laten klinken."

„En nu de hypotheekquestie. Het is niet te denken dat een geldschietter bezwaar zou kunnen maken tegen het geven van geld, onder hypotheccair verband van opstalrecht met opstellen, tot hetzelfde bedrag dat hij geven zou als de grond den onderzetter in eigendom toebehoorende — wanneer het opstalrecht voor eeuwig gevestigd is, bij naasting

„der waarde wordt vergoed en verder bij de uitgifte de noodige bepalingen zijn gemaakt om hypotheekhouders te beschermen en hun „voorrang op de vergoeding — ingeval van naasting — te verzekeren. Wij „mogen overigens meenen, dat, waar de opstalhouder geen reden heeft „om voor het erlangen van zijn recht minder te betalen dan de koop- „prijs zou bedragen, de geldschieder ook geen reden heeft om op het „opstalrecht, met de opstallen, minder te geven dan op volle eigendom.”

Alhoewel met een zoodanig systeem in vele opzichten aan de bezwaren der commissie zou worden tegemoet gekomen, is zij van meening, dat dezelfde voordeelen kunnen worden bereikt bij uitgifte.

Ad. 3e *In eigendom.*

Als het grootste nadeel, verbonden aan uitgifte in eigendom, wordt in hoofdzaak genoemd het verlies van alle medezeggenschap in zake wijze van bebouwing en wederverkoop der perceelen, verder wordt dan nog genoemd het geen aandeel hebben in de eventueele waardevermeerdering der gronden.

Wanneer evenwel de perceelen in eigendom afgestaan worden onder voorwaarden ongeveer gelijklopend aan die, door den Directeur van Gemeentewerken voorgesteld voor de Gouvernementsperceelen op Tjikoedapateuh (zie notulen van 7 Maart 1916 onder punt 10), is het eerste nadeel voldoende ondervangen, terwijl door het heffen van opcenten op de verponding, als tevoren reeds behandeld ook het tweede nadeel wordt opgeheven.

Met vorenstaande toelichting zijn naar de meening van de commissie de hoofdbezwaren, verbonden aan uitgifte in eigendom, voldoende onder de oogen gezien en is daarbij aangegeven, op welke wijze zij uit den weg geruimd kunnen worden.

Als overwegend voordeel bij dit systeem meent de commissie te moeten noemen het werken met een klein kapitaal. Met de van koopers ontvangen gelden worden toch nieuwe complexen grond gekocht; het in de gronden gestoken kapitaal komt dus weer tijdig vrij. Leeningen voor grondbedrijf zullen dus tot een minimum kunnen worden gereduceerd.

Als bijkomstige voordeelen, welke echter ook niet gering zijn te achten, meent zij te kunnen boeken zeer geringe administratiekosten en weinig kwesties, welke tot kostbare en langdurige processen aanleiding kunnen geven.

De commissie meent met het vorenstaande in hoofdzaken het voor en tegen van de verschillende stelsels te hebben omschreven. Over de details heeft zij zich nog niet uitgelaten, omdat daartoe beter kan worden overgegaan, zoodra de Raad aan een der systemen de voorkeur heeft geschonken. Zij meent er echter wel op te moeten wijzen, dat *wanneer bijzondere omstandigheden zulks menschelijk maken, zonder bezwaar van het vigeerende systeem mag en moet kunnen worden afge- weken.*

Geheel afgescheiden van het feit, op welke wijze de uitgifte van per- ceelen zal plaats hebben, meent de commissie als hare meening te moeten kenbaar maken, dat de uit te geven gronden hoogstens 2400 M². per perceel zullen mogen bedragen. Een strook grond van 40 bij 60 M. is zeer voldoende voor een woonhuis van behoorlijke afmetingen. Personen, die grootere complexen wenschen te bebouwen, indien het althans geen bonafide bouwmaatschappijen zijn, zullen beslag moeten leggen op particuliere gronden. Zij kunnen voor de gronden bij eene zoodanige luxebouw zonder bezwaar wat meer per eenheid betalen. Bovendien is voor deze categorie van personen de motie in den gemeenteraad niet met algemeene stemmen aangenomen. Zij sloeg uitsluitend op burgers met geringe financieele draagkracht.

Voor den kleinen man onder de inlanders zal worden volstaan met een eenvoudig stelsel van jaarlijksche grondverhuur, voornamelijk in verband met het feit, dat de meeste inlandsche woningen moeten wor- den beschouwd als roerend goed.

Ad. B. Wat moet onder koopprijs worden verstaan?

De Commissie stelt zich op het standpunt, dat de boekhouding van het grondbedrijf op commercieelen grondslag moet berusten. Onder de uitgaven zal een deel van de kosten, welke thans op de algemeene begrooting der gemeente, verdeeld over de verschillende hoofdstukken, voorkomen, moeten worden opgenomen.

De waarde der gronden dient naar het oordeel der commissie als volgt te worden vastgesteld:

- 1e. aankoopsprijs (afkoop rechten van de bevolking, aan de Regeering te betalen koopsom, kosten van inschrijving enz.)
- 2e. kosten verbonden aan den opkoop (een deel van de salarissen van het gemeentepersoneel, belast met den opkoop der gronden enz.);
- 3e. kosten van opmeting, zegel- en salarisprijzen;
- 4e. de op de voor het grondbedrijf geleende gelden uitbetaalde renten;

- 5e. de door de gemeente gemaakte kosten voor wegen, parkaanleg enz.
- 6e. de kosten voor het geschikt maken als der terreinen bouwgrond;
- 7e. uitgaven, thans gebracht op de verschillende hoofdstukken der gemeentebegroting, nader vast te stellen;
- 8e. administratiekosten van het grondbedrijf;
- 9e. kosten voor het vormen van een reservekapitaal, waarover nader.

Blijkens eene in overweging zijnde verordening kon de Voorzitter zich met bovengenoemde waardebepaling in hoofdzaak vereenigen.

De commissie meent de gemeenteground in bepaalde complexen te moeten verdeelen (terreinen op Tjikoedapateuh, terrein dames B. L. enz).

Van elk complex wordt een afzonderlijke boekhouding aangelegd, terwijl elk afgestaan terrein daarin wordt vermeld.

In elk complex zal voor iedere aanvraag de waarde van het perceel afzonderlijk moeten worden vastgesteld. Voor terreinen, gelegen aan hoofdwegen, zal dus meer geëischt kunnen worden, dan voor minder gunstig gelegen gronden en zullen laatstgenoemden daardoor zoo noodig beneden de waarde kunnen worden afgestaan.

Op die wijze kan de balans in evenwicht worden gehouden.

Het gedachte reservekapitaal heeft ten doel, om eventueele verliezen op bepaalde complexen te kunnen dekken, zoodat die tekorten niet uit de leeningen behoeven te worden bestreden, hetgeen de commissie principieel onjuist zou achten. De commissie heeft hierbij in de eerste plaats het oog op het afstaan van gronden aan den kleinen man, zoowel onder de Europeanen als onder de Inlanders. Voor die categorie van burgers zou zij het toch geen bezwaar achten, gronden onder de waarde beschikbaar te stellen, wanneer zulks dringend noodzakelijk mocht worden geacht.

In de tweede plaats kan het reservekapitaal dienen, om eventueele tekorten op andere complexen te dekken.

Van dit kapitaal zal een afzonderlijke boekhouding moeten worden aangelegd.

Het zal dus kunnen voorkomen, dat de reserve zal moeten worden aangesproken voor een bepaald complex, doch aan de andere zijde door meerdere opbrengst uit de andere complexen uitbreiding zal ondergaan en dus het grondbedrijf zich voldoende blijft bedruipen.

Bij uitgifte in erfpacht zal de vorengeschetste waarde der perceelen de basis vormen voor de berekening van den canon, bij uitgifte in eigendom zal die de koopsom moeten uitmaken.

Ook bij de behandeling van dit vraagstuk heeft de commissie zich op het standpunt gesteld, dat een afdalen in details niet wenschelijk wordt geoordeeld. Zulks kan geschieden, zoodra de raad zich over de te volgen gedragslijn heeft uitgesproken".

(Wordt vervolgd).

Batavia (Gemeente) *Reglement slachthuis varkens.* De Raad der Gemeente Batavia stelde in zijne vergadering van 11 September 1916 vast een „Reglement voor het slachthuis voor varkens in de gemeente Batavia".

Deze verordening is afgekondigd in het extra-bijvoegsel No. 25 der Javasche Courant van 8 December 1916, No. 98.

Buitenzorg (Gemeente) *Verordening bezoldiging gemeente-ambtenaren.* De Raad der Gemeente Buitenzorg stelde in zijne vergadering van 4 December 1916 vast eene „Verordening op de bezoldiging der gemeente-ambtenaren in de Gemeente Buitenzorg".

De verordening is afgekondigd in het extra-bijvoegsel No. 26 der Javasche Courant van 22 December 1916, No. 102.

Cheribon (Gemeente) *Verordening verkoop schadelijke vruchten.* De Raad der Gemeente Cheribon stelde in zijne vergadering van 29 Augustus 1916 vast eene „Verordening regelende den verkoop van voor de gezondheid schadelijke vruchten".

De verordening is afgekondigd in het extra-bijvoegsel No. 26 der Javasche Courant van 22 December 1916, No. 102.

Cheribon (Gewest) *Verordening eedsaflegging.* De Gewestelijke Raad stelde in zijne vergadering van 17 November 1916 vast eene „Verordening op de eedsaflegging door de bij eenige raadsverordening met het toezicht op de naleving der gewestelijke verordeningen belaste personen".

De verordening is afgekondigd in het extra-bijvoegsel No. 25 der Javasche Courant van 8 December 1916, No. 98.

Reglement Chineesche begraafplaatsen. De Gewestelijke Raad stelde in dezelfde vergadering vast een „Reglement op de begraafplaatsen voor lijken van Chineezers in beheer bij den Gewestelijken Raad van Cheribon".

De verordening is afgekondigd in hetzelfde extra-bijvoegsel.

Evengenoemde bijdrage van het Gouvernement, in het stichtingsjaar f 14.300.— bedragende, werd sinds dien slechts in geringe mate verhoogd en klom het laatst in 1915 tot een som van f 19475.— terwijl in datzelfde jaar wegens afschaffing der heerendiensten als compensatie voor het gemis der werkkrachten van de bevolking eene bedrage van f 19.400.— werd beschikbaar gesteld, welke som echter moeilijk als geldelijke bijdrage in de behoeften der Gemeente kan worden beschouwd, omdat daartegenover eene zware verplichting werd opgelegd.

Wèl dient als welkome hulp van het Gouvernement het sinds 1915 ontvangen accres op de gemeentelijke belasting bovendien in herinnering te worden gebracht.

Ten aanzien van de gemeentelijk belastingen wordt opgemerkt, dat slechts de sinds 1913 ingevoerde opcenten-belastingen op de verponding en de personeele belasting, benevens de belasting op publieke vermakelijkheden in 1914, zoomede de in 1915 ingevoerde hondenbelasting van eenige wetgeving op dit fiscaal gebied spreken.

Daarnaast werd in 1913 een aanvang gemaakt met de exploitatie van een passerterrein, terwijl thans alle passers in eigen beheer zijn genomen.

Intusschen is aan verscheidene opgekomen behoeften nog niet of slechts onvoldoende tegemoet gekomen, zooals daar zijn:

- electrificatie der straatverlichting met afdoende uitbreiding daarvan;
- verbetering en uitbreiding van het wegennet;
- oprichting van een abattoir voor varkens;
- maatregelen in het belang van het verkeer;

gezwegen van de nog veel kostbaarder maatregelen tot voorziening in de behoefte aan drinkwater, en de verbetering der rioleering".

De nota betoogt verder o. m. dat versterking der middelen dringend noodig is.

Malang (Gemeente). *Verordening verkoop melk.* De Raad der Gemeente Malang stelde in zijne vergadering van 11 November 1916 vast eene „Verordening regelende den handel in en den verkoop van melk in de Gemeente Malang".

De verordening is afgekondigd in het extra-bijvoegsel No. 26 der Javasche Courant van 22 December 1916, No 102.

Verordening slachten vee en gebruik openbare slachtplaatsen. De Raad stelde in dezelfde vergadering vast eene „Verordening op het slachten

van vee, het gebruik der openbare slachtplaatsen, den verkoop en invoer van vleesch in de Gemeente Malang”.

De verordening is afgekondigd in het extra-bijvoegsel No. 26 der Javasche Courant van 22 December 1916, No. 102.

Medan (Gemeente). *Verordening brandweer.* De Raad der Gemeente Medan stelde in zijne vergaderingen van 7 Juni en 28 October 1916 vast eene „Brandweerverordening”.

De verordening is afgekondigd in het extra-bijvoegsel No. 25 der Javasche Courant van 8 December 1916, No. 98.

Padang (Gemeente). *Verordening motorrijtuigenbelasting.* De Raad der Gemeente Padang stelde in zijne vergadering van 6 September 1916 vast eene „Verordening tot heffing en invordering eener belasting onder den naam „Motorrijtuigenbelasting” in de Gemeente Padang.

De verordening is afgekondigd in de Javasche Courant van 27 December 1916, No. 103.

Semarang (Gemeente) *Overdracht aan gemeente verbetering pestgevaarlijke gebouwen.* De Gouverneur-Generaal heeft bij besluit van 28 October 1916, No. 2, met ingang van den datum van inwerkingtreding van de ordonnantie opgenomen in Staatsblad No. 656 van 1916 (zie bladz. 427 van deze aflevering) aan den gemeenteraad van Semarang overgedragen de uitvoering — met inachtneming van de hieronder volgende voorschriften — van de regelen, vastgesteld bij de ordonnantie van 6 Juli 1914 (Staatsblad No. 486), zooals deze is gewijzigd en aangevuld bij de ordonnantie opgenomen in Staatsblad No. 654 van 1916 betreffende de verbetering en afbraak van pestgevaarlijke gebouwen en de met het oog op het pestgevaar te stellen eischen nopens de oprichting van nieuwe gebouwen, de uitbreiding of verandering van bestaande gebouwen en het bewonen en gebruiken van gebouwen en erven.

De hiervoor bedoelde „voorschriften”, opgenomen in Staatsblad No. 657 van 1916, luiden als volgt:

Artikel 1. (1) De bij het eerste lid van artikel 10 van de ordonnantie van 6 Juli 1914 (Staatsblad No. 486), zooals deze luidt ingevolge de ordonnantie van 28 October 1916 (Staatsblad No. 654), bedoelde voorschotten voor woningverbetering, worden aan de betrokkenen renteloos toegekend en in den regel in den vorm van materialen en (of) arbeid.

(2) Ten einde den gemeenteraad in staat te stellen die voorschotten te verleenen, zal door den Gouverneur-Generaal renteloos ter beschikking van de gemeente worden gesteld eene som gelds, welker hoegrootheid wordt vastgesteld naar den maatstaf van het aantal te verbeteren woningen en een ter bereiking van het beoogde doel op voorstel van den Gemeenteraad door den Gouverneur-Generaal te bepalen bedrag per woning.

(3) De in lid 2 bedoelde gelden worden maandelijks naar mate van de vordering van de werkzaamheden en de behoeften beschikbaar gesteld.

(4) De hierbedoelde aan de gemeente voorgeschoten gelden moeten worden terugbetaald naar mate deze van de bevolking werden terugontvangen, doch uiterlijk binnen vier jaren na het tijdstip van verstrekking.

(5) De ten behoeve van de verbetering van de woningen van minvermogenden bestede gelden behoeven niet door de gemeente te worden terugbetaald.

(6) Het ingevolge het vorig lid voor rekening van den Lande blijvend deel der voorschotten zal een bedrag van vijf procent van het totaal der voorschotten niet mogen overschrijden, tenzij door de gemeente ten genoegen van den Gouverneur-Generaal worde aangetoond, dat een grooter bedrag, ondanks de door haar daartoe genomen maatregelen, als niet invorderbaar moet worden aangemerkt.

Artikel 2. De gemeenteraad zal zorgen dat de bevolking ruimschoots in de gelegenheid wordt gesteld zich te vergewissen hoe de beoogde verbeteringen moeten worden verricht en dat in het algemeen een scherp toezicht op de wijze van verbetering en op de geregelde terugbetaling der verleende voorschotten wordt uitgeoefend door daartoe in het bijzonder van gemeentewege aan te stellen personeel.

Artikel 3. Op de naleving van de eischen, bedoeld bij artikel 1, lid 1, onder *b* van de vorenbedoelde ordonnantie wordt toezicht uitgeoefend door daartoe in het bijzonder van gemeentewege aan te wijzen personeel.

Artikel 4. De bezoldiging en mogelijke verdere uitgaven ten behoeve van het in de artikelen 2 en 3 bedoeld, door den Gouverneur-Generaal na overleg met den gemeenteraad, noodig geachte personeel komen geheel voor rekening van den Lande.

Artikel 5. Het toezicht op de uitvoering van de in artikel 1 genoemde ordonnantie, dat zich ook zal uitstrekken over het naleven

van de bij artikel 3 bedoelde eischen, wordt uitgeoefend door den chef van den dienst der pestbestrijding, die zich daarbij houdt aan door hem vast te stellen minimum-eischen, welke vooraf ter kennis van den gemeenteraad worden gebracht.

Artikel 6. Ten einde den chef van den dienst der pestbestrijding in staat te stellen het hem bij het vorig artikel opgedragen toezicht uit te oefenen, zullen hem alle gewenschte inlichtingen worden verschaft en in het bijzonder hem onverwijld worden toegezonden geregelde opgave van de onderzochte en verbeterde huizen en afschriften van de rapporten door het inspecteerend personeel opgemaakt.

Artikel 7. Deze voorschriften treden in werking op denzelfden dag als de ordonnantie van heden (Staatsblad No. 656).

(Zie hieromtrent ook bladz. 118 e. v. van afl. 4 van dezen jaargang).

Overdracht bevoegdheden woningverbetering aan Burgemeester. De Raad maakte van de bevoegdheid toegekend bij het derde lid van artikel 2 der ordonnantie opgenomen in Staatsblad No. 656 van 1916 (zie bladz. 427 van deze aflevering) gebruik door bij verordening van 24 November 1916, afgekondigd in het extra-bijvoegsel No. 25 der Javasche Courant van 8 December 1916, No. 98, te bepalen, dat de bevoegdheden, toegekend aan den gemeenteraad bij de artikelen 1, lid 1, sub a, 2, 3, 4, 5, 5a, 6, 7, 8 en 9 van de ordonnantie van 6 Juli 1914 (Staatsblad No. 486) zooals deze is aangevuld en gewijzigd bij de ordonnantie van 28 October 1916 (Staatsblad No. 654) en zooals deze gelezen moet worden ingevolge het bepaalde bij art. 2 der ordonnantie van 28 October 1916 (Staatsblad No. 656) worden uitgeoefend door den Burgemeester.

Soerabaja (Gemeente). *Verordening automobielen.* De Raad der Gemeente Soerabaja stelde in zijn vergadering van 27 October 1916 vast eene „Verordening op het rijden met automobielen binnen de Gemeente Soerabaja”.

De verordening is afgekondigd in het extra-bijvoegsel No. 25 der Javasche Courant van 8 December 1916, No. 98.

Nederland.

Opmerkenswaardige wijze van overleg met de gemeentewerklieden.

Te Zaandam werd door de werklieden der gasfabriek bezwaar gemaakt tegen de werkwijze, voorgeschreven voor het gebruik van een nieuwe soort ovens. Men meende die werkwijze te mogen voorschrijven, omdat in Engelsche gasfabrieken, waar die ovens in gebruik waren, zonder bezwaar dezelfde methode werd gevolgd.

Door B. en W. werd als beste wijze om het conflict op te lossen besloten dat de burgemeester en de voorzitter der raadscommissie voor de bedrijven met den adjunct-directeur der fabriek en drie werklieden op kosten der fabriek naar Engeland zouden gaan om daar in eenige gemeenten de ovens in werking te zien. Ten slotte zijn de burgemeester en de wethouder vooruit gegaan om zich ervan te verzekeren, dat de werklieden, eenmaal in Engeland toegelaten, ook weder zouden losgelaten en niet voor de munitiefabricage zouden worden geprest!

(Overgenomen uit „Gemeentebelangen” van 15 October 1916, No. 4.)

Gezondheidscongres. Het op 15 en 16 September jl. te Leeuwarden gehouden congres van openbare gezondheidsregeling behandelde dezen keer verschillende onderwerpen, die voor de gemeenten van belang zijn, met name in hoeverre de bestaande wetgeving te kort schiet bij de bestrijding van besmettelijke ziekten; welke maatregelen uit gezondheidsoogpunt zijn te nemen bij het verzamelen, uitzoeken, bewaren, verwerken en vervoeren van lompen en beenderen; de wenschelijkheid van algemeene invoering van onderwijs in gezondheidsleer op lagere, middelbare, ambachts- en vakscholen en op gymnasia en op welke wijze de bezwaren, voor de volksgezondheid voortvloeiende uit gebrek aan beschikbare levensmiddelen, kunnen worden ondervangen.

(Overgenomen uit „Gemeentebelangen” van 15 October 1916, No. 4.)

Buitenland.

Gemeentelijk landbouwbedrijf. De stad Dortmund is reeds geruimen tijd eigenares van verscheidene modelboerderijen, die vooral voor de gemeentelijke melkverzorging ingericht zijn. Sedert eenige jaren is zij

nu echter ook ermee begonnen, de 2500 hektaren grond, die het bron-
gebied harer waterleiding zijn en tot dusver als weideland of grasland
verpacht werden, als bouwland in te richten. Een kleine 500 hektaren
zijn reeds als zoodanig in bedrijf en de resultaten worden hoogst be-
vredigend genoemd: men oogstte het vorig jaar 70.000 kilo haver,
12.250 kilo rogge, 700 kilo tarwe, overeenkomstige hoeveelheden stroo
en 640 centenaars hooi. Het land wordt alleen met minerale stoffen
gemest, ten einde alle verontreiniging van het drinkwater te vermijden.
De exploitatie geschiedt overigens geheel in eigen verkeer als groot-
bedrijf en met zoo modern mogelijke machinale inrichting.

De vraag rijst, of ook niet een gemeente als Amsterdam van haar
meer dan tien maal zoo groote waterwinplaats in de duinen gebruik
zou kunnen maken om bijv. door verbouw van aardappelen op groote
schaal een blijvenden belangrijken invloed uit te oefenen op de aard-
appelprijzen die de Amsterdamsche bevolking heeft te betalen.

(Overgenomen uit „De Gemeente” van 15 October 1916, No. 112.)

Personalia.

Benoemd: tot lid van den Raad der Gemeente Cheribon de heer
Raden Haminzar, Inlandsch arts aldaar.

* * *

Belast met de verdere leiding der werkzaamheden tot uitvoering der
wet van 23 Juli 1903 (Indisch Staatsblad No. 329) Mr. H. A.
Kindermann, thans 1ste Secretaris van het Gouvernement van Neder-
landsch-Indië, en zulks onder toekenning van den titel „Adviseur voor
de Decentralisatie”.

Officieele mededeelingen.

Het Bestuur der Vereeniging voor Locale Belangen is samengesteld
als volgt: Mr. Chr. P. van Wijngaarden, Voorzitter; W. J. A. C. Bins.
Secretaris en C. F. Engelbart, Penningmeester, allen te Semarang,
Mr. B. H. Drijber te Soerabaja en Mr. C. L. Dankmeijer te Bandoeng.

*
* *

De Commissie van Redactie heeft het navolgende tarief voor advertenties in het tijdschrift vastgesteld.

Prijzen der advertenties per keer.

Aantal plaatsingen per jaar	Geheeie pagina	Halve pagina	Kwart pagina	Achter- en binnenzijden omslag geheeie pagina
6	f 10.—	f 6.—	f 3.50	f 15.—
12	„ 9.50	„ 5.50	„ 3.—	„ 13.50
24	„ 9.—	„ 5.—	„ 2.50	„ 12.—

*
* *

Copy voor elk nummer van dit tijdschrift, dat op den 1sten der maand verschijnt, wordt ingewacht uiterlijk op den 24sten der voorafgaande maand; copy voor het nummer van den 16den uiterlijk op den 7den der maand.

*
* *

De Commissie van Redactie heeft besloten, het honorarium, dat aan de schrijvers van artikelen wordt toegekend, te verhoogen tot f 3.50 per bladzijde druks (gedeelten eener bladzijde naar evenredigheid).

*
* *

